

STELLINGEN

1. De onbevangen wijze waarop (niet alleen) Duitse schilders tijdens de gehele negentiende eeuw taferelen met krijgslieden combineerden met idyllische beeldelementen of minstens met knusheid en gezelligheid vraagt om een eigen receptie-onderzoek.

2. Inzicht in de achterliggende gedachten bij het historische genre door Duitse schilders zal de strikte afwijzing van enige overeenkomst tussen dit genre en Pools vaderlands-historisch genre, die Poolse kunsthistorici expliciet te berde brengen, kunnen relativeren.

3. De veronderstelling, die in de hedendaagse (kunst)historische vakliteratuur hardnekkig wordt voortgeschreven, van een volstrekt naïeve en oppervlakkige eigentijdse receptie van historisch genre documenteert een verbazende geringschatting van de intellectuele vermogens der toenmalige kunstbeschouwers waartoe ook en allereerst de ontwikkelde burgerij en adel behoorden. Zulks in tegenspraak met de beoordeling van die vermogens op andere terreinen van cultuur en wetenschap.

4. Uit het aanbod van rococo-'gobelins' bij Wehkamp en Klingel kan niets worden afgeleid omtrent de functie van negentiende-eeuws rococogenre voor de toenmalige beschouwer - dit geeft blijk van een a-historische opvatting van de niet-contemporaine receptie van het achttiende-eeuwse rococo.

5. Al tijdens de tweede fase van het achttiende-eeuwse 'Hollandisme' in de Duitse schilderkunst was Nederlands zeventiende-eeuws genre meer dan alleen kunstzinnig voorbeeld: de gedachte aan de 'vrije burgerlijke samenleving' van de Hollanders speelde mee (Feist, 1986). Die associatie was naast andere factoren opnieuw van invloed, toen in de negentiende eeuw niet alleen de Hollandse visserman, maar - mijns inziens los daarvan - ook het 'hollandiserende' *historische* genre bij het Duitse kunstpubliek populair werd.

6. Dat Poolse kunsthistorici maar zelden aandacht besteden aan de niet-Poolse contacten van hun in buitenlandse kunstcentra studerende negentiende-eeuwse land- of natiegenoten, maakt deze schilders eerder minder dan meer interessant.

7. Het is opvallend dat de keuze van een ongebruikelijk onderzoeksterrein in kringen van Nederlandse kunsthistorici voornamelijk verbazing wekt, en in andere landen juist op waardering stuit.

8. In het licht van mijn ervaring dat momenteel zelfs volgens vakgenoten de Russische kunst uitsluitend uit ikonen bestaat en de Zweedse uit het werk van Carl Larson, lijkt het mij wenselijk dat bij universitaire studies kunstgeschiedenis de mondiale interesse ook de verscheidenheid binnen Europa zou omvatten.

9. Er is aanleiding genoeg om het onderzoek naar de invloed van de negentiende-eeuwse Duitse kunsten op de Nederlandse, die voor de beeldende kunst al door Knoef (Van romantiek tot realisme, 1947) werd aangestipt, niet te beperken tot individuele kunstenaars (bijv. D. Dekkers, Jozef Israëls, 1994), laat staan tot het terrein van de literaire connecties.

10. Anders dan kunsthistoricus Max Friedländer (Essays, 1947) meende, heeft het de schilderkunst mijns inziens in de negentiende eeuw nog niet geschaad, dat schilders lezen, in de loop van die eeuw steeds meer gingen lezen en niet alleen de natuurwaarheid in het vaandel droegen: ik verwijs in dit verband naar uitspraken over de natuur toegeschreven aan Boucher en Willem Kloos.

11. Albrecht Adams bezwaar tegen de luiheid en het bierdrinken van de collega's met wie hij de muurschilderingen in Hohenschwangau uitvoerde, illustreert een wanverhouding tussen de idee van verhevenheid der historieschilderkunst en de praktijk van historieschilderkunst om den brode. - Dat werk van schilders die er evident op uit waren om daar handelaars en kopers mee te plezieren, nu, in andere tijden, alleen om die reden met geringschatting wordt bezien, is overigens onterecht.

12. Wie historisch genre omschrijft als "geschichtsloses [!] Genrebild im historischen Kostüm" waarin het kostuum wel moest verworden tot decoratief element (Ralf Mennekes, Die Renaissance der deutschen Renaissance, 2005), ignoreert dat negentiende-eeuwse commentatoren een kwalitatief onderscheid maakten tussen "Costümbilder" en een 'liefdevolle weergave van historische levenswijzen'.